

Změna u Bergsona

Bergson mluví o „změně“ jako o proudu, toku (flux), vyznačujícím se „kontinuitou přechodu“ (continuité de transition), díky které je nedělitelný (indivisible). Pokud takovou změnu chceme měřit (kvantifikovat její „mnohost“), je tato mnohost umělá, a umělá je pak i ona „pseudo-jednota“, které dosahujeme tím, že se pokoušíme jednotlivé „stavy“ (états) jakoby „slepit“ opět dohromady. Ve skutečnosti tu je jen nepřerušovaný tah pohybu (une poussée ininterrompue de changement). Jde o trvání, které se prodlužuje bez konce (une durée qui s'allonge sans fin; vše 0303, p. 8). – Je dobře patrné, kde jsou nedostatky, mezery a přímo chyby v tomto pojetí. Předně tu máme pojetí „změny“ jen jednoho typu, ale právě o tom typu neplatí, že je „bez konce“ (jakož neplatí ani, že je bez počátku). V pozadí je stále (nevyslovený) předpoklad, že – řečeno našimi slovy – světové dění je jeden veliký proces, jakási ničím nepřerušovaná obrovská (bez počátku a bez konce trvající) změna, jejíž „mnohost“ je jen zdánlivá, protože máme z nějakých příčin tendenci ji stále rozdělovat, přerušovat, vnášet tam nějaké „počátky a konce“.

(Písek, 050910-3.)